

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Rizika insolvenčního řízení z pohledu věřitele

Insolvency Proceedings Risks from Creditor's Point of View

Student: Kamila Szelongová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Adam Ptašník Ph.D.

Ostrava 2012

VŠB – Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání bakalářské práce

Student: **Kamila Szelongová**

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Rizika insolvenčního řízení z pohledu věřitele
Insolvency Proceedings Risks from Creditor's Point of View

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vývoj českého a evropského insolvenčního práva
 3. Charakteristika insolvenčního řízení
 4. Rizika z pohledu věřitele
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1.vyd. Ostrava: KEY Publishing 2009. 112s. ISBN 978-80-7418-010-1.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 1.vyd Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Adam Ptašník, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„ Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. “

V Ostravě 2. května 2012

.....
Kamila Szelongová

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 VÝVOJ ČESKÉHO A EVROPSKÉHO INSOLVENČNÍHO PRÁVA.....	6
2.1 Vývoj českého insolvenčního práva	6
2.2 Evropské insolvenční právo.....	7
2.3 Shrnutí	7
3 CHARAKTERISTIKA INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	8
3.1 Cíle insolvenčního řízení	8
3.2 Zásady insolvenčního řízení	9
3.3 Základní pojmy insolvenčního řízení	10
3.3.1 Úpadek	10
3.3.2 Majetková podstata	11
3.3.3 Moratorium.....	13
3.3.4 Insolvenční rejstřík.....	14
3.3.5 Incidenční spor	15
3.4 Doručování v insolvenčním řízení.....	16
3.5 Insolvenčního řízení a jeho průběh.....	17
3.5.1 Návrhová fáze	17
3.5.2 Zjišťovací fáze.....	19
3.5.3 Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.....	20
3.6 Procesní subjekty insolvenčního řízení	24
3.6.1 Insolvenční soud	25
3.6.2 Insolvenční správce.....	25
3.6.3 Státní zastupitelství.....	27
3.6.4 Likvidátor dlužníka.....	27
3.6.5 Věřitel a věřitelské orgány	28
3.6.6 Dlužník.....	29

3.7 Shrnutí	29
4 RIZIKA INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ Z POHLEDU VĚŘITELE	31
4.1 Podání insolvenčního návrhu věřitelem	31
4.2 Záloha na náklady insolvenčního řízení	33
4.3 Uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení přihláškou	33
4.4 Práva a povinnosti plynoucí věřitelům z prezkumného jednání	38
4.5 Riziko přihlášení nadsazené pohledávky	40
4.6 Šikanózní insolvenční návrh	41
4.7 Shrnutí	43
5 ZÁVĚR	45
Seznam použité literatury	47
Seznam zkratk	49
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Jednotlivé přílohy	

1 ÚVOD

Důvod, který mě vedl k výběru právě takto zvoleného tématu bakalářské práce, představuje podle mého názoru vysoká aktuálnost tohoto tématu, zejména v současné době, kdy se projevují negativní dopady světové finanční krize v podobě narůstající nezaměstnanosti a ztíženého přístupu k finančním zdrojům. V době kdy naše ekonomika prochází recesí, není úpadek ničím neobvyklým, a proto se úpadkové řízení stalo běžnou součástí společenského života. Narůstající počet insolvencí dokazují statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR, bližší údaje jsou uvedeny v *příloze číslo 2*.

Podnikatelská veřejnost ale i zaměstnanci očekávají přijetí efektivních řešení k minimalizaci dopadu recese. K tomuto slouží v českém právním řádu již několik let platný zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, neboli insolvenční zákon.

Cílem bakalářské práce je identifikovat rizika, se kterými se věřitelé mohou v insolvenčním řízení setkat a najít řešení, jak tyto rizika nejlépe eliminovat. V návaznosti na cíl práce bude čtenáři poskytnut stručný a ucelený pohled do problematiky insolvenčního řízení; jelikož bez pochopení procesních pravidel, práv a povinností jednotlivých subjektů insolvenčního řízení bude neinformovaný věřitel tápat.

V první části práce jsou podány základní informace o vývoji úpadkového práva na území České republiky a právní normě upravující insolvenční řízení v rámci Evropské unie. V druhé části se zaměřím zejména na charakteristiku insolvenčního řízení, fundamentální pojmy, chronologický průběh insolvenčního řízení a jeho jednotlivé subjekty.

Tematickým zaměřením třetí části práce jsou rizika, které mohou nastat z pozice věřitelů v průběhu insolvenčního řízení, jelikož tuto pozici může v reálném životě poznat téměř každý – bez ohledu na to zda je podnikatelem či zaměstnancem dlužníka.

Při charakteristice insolvenčního řízení bude použita metoda deskripce a komparace. Při zjišťování jednotlivých rizik z pohledu věřitele bude využita analýza rizik a metoda dedukce.

2 VÝVOJ ČESKÉHO A EVROPSKÉHO INSOLVENČNÍHO PRÁVA

Úvodní kapitola bakalářské práce bude zaměřena na stručný přehled úpravy úpadkového práva na území České republiky. Celá kapitola pak bude zakončena stručným náhledem do evropského insolvenčního práva.

2.1 Vývoj českého insolvenčního práva

Ve vztahu k cíli práce je vhodné začít stručným úvodem do úpravy úpadkového práva na území České republiky.

Do 30. září 1991 představoval jedinou právní úpravu úpadkového řízení v československém právním řádu zákon č. 99/1993 Sb., občasný soudní řád, v platném znění, který s ohledem na tehdejší ekonomickou a politickou situaci nebyl prakticky využíván.¹

Po více než čtyřiceti letech došlo k opětovnému přechodu k tržnímu hospodářství, což vyžadovalo novu úpravu způsobu řešení úpadku.² Dne 1. Října 1991 Sb. nabyt účinnosti zákon Federálního shromáždění č. 328/1991 Sb., zákon o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“).

Postupně v průběhu své účinnosti začal ZKV vykazovat nedostatky. ZKV dostatečně nereagoval na potřeby sanačních způsobů řešení úpadku, úprava se nehodila pro úpadek nepodnikatelských subjektů a finančních institucí; vykazoval procenění nedostatky, které se projevovaly zdlouhavostí řízení, nedostatečným vlivem věřitelů na průběh řízení a nedostatečnou kvalifikací insolvenčních správců.

Z těchto důvodů došlo k novelizaci zákona, který má dostatečně reagovat na moderní vývojové trendy. ZKV byl zcela nahrazen dlouho očekávaným zákonem č. 186/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, tzv. insolvenční zákon (dále jen „InsZ“), jenž nabyt účinnosti 1. ledna 2008.

Insolvenční zákon si především klade za cíl urychlení a zefektivnění řešení úpadku v podmínkách dynamicky se rozvíjející ekonomiky, vyšší transparentnost řízení, posílení postavení věřitelů dlužníka a to zejména zvýšením jejich míry finančního uspokojení; dále má

¹ KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5.

InsZ přispět k ozdravení úpadce a tedy možnosti řešení úpadku bez likvidace subjektu. Insolvenční zákon řeší úpadek malého nebo středního podnikatele, ale i velkých hospodářských celků jako jsou finanční instituce, pro něž se obecná úprava nehodí. Základní rozdíly mezi starou a novou právní úpravou jsou uvedeny v *příloze číslo 1*.

2.2 Evropské insolvenční právo

Pokračující hospodářská a politická integrace, která má výrazný dopad na hospodářskou nezávislost; větší otevřenost ekonomik a s tím spojený nárůst zahraničního podnikání a možnosti umístění majetku jedné osoby na území vícero států vedlo ke snaze, aby došlo k jejímu právnímu řešení.

V důsledku vstupu České republiky do Evropské Unie dnem 1. května 2004 začalo být v oblasti insolvenčního práva přímo aplikovatelné Nařízení rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení, které nabylo účinnosti 31. května 2002.³ V případě, že se v řízení vedeným před českým soudem vyskytuje tzv. „evropský mezinárodní prvek“ je příslušný český soude povinen aplikovat toto Nařízení.⁴ Hlavním cílem Nařízení je zvýšení účinnosti a efektivnosti insolvenčního řízení, které spadají pod mezinárodní příslušnost více států.

2.3 Shrnutí

Tato kapitola stručně seznámila čtenáře se základním vývojem českého úpadkového práva. Byl popsán vývoj od přijetí zákona o konkursu a vyrovnání, kde bylo upozorněno na základní nedostatky a důvody jeho rekonstrukce, až po zcela novou úpravu která jej nahradila – insolvenční zákon, který nabyl účinnosti 1. ledna 2008.

Z důvodu členství České republiky v Evropské unii bylo v závěru kapitoly velmi stručně nahlédnuto do problematiky evropského insolvenčního práva.

³ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 1588 s. ISBN 978-80-7179-591-9.

⁴ HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1.

3 CHARAKTERISTIKA INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

V předchozí kapitole byl stručně popsán vývoj českého insolvenčního práva, důvody rekodifikace staré úpravy a vztah k evropskému insolvenčnímu právu. V první části této kapitoly budou popsány základní informace o charakteru insolvenčního řízení, jeho cíle, zásady a základní pojmy nezbytné k úspěšnému pochopení a orientaci v průběhu celého řízení. Druhá část této kapitoly se bude věnovat průběhu insolvenčního řízení a jeho jednotlivým fázím. V závěru kapitoly budou popsány procesní subjekty, které jsou nezbytnou součástí celého insolvenčního řízení.

3.1 Cíle insolvenčního řízení

Insolvenční zákon se primárně zaměřuje na řešení majetkových poměrů dlužníka. Podle ustanovení § 1 InsZ je předmětem právní úpravy tohoto zákona řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Předmětem úpravy insolvenčního řízení je pak rovněž i oddlužení dlužníka.

Smyslem insolvenčního řízení je především efektivní rozhodnutí o vhodné volbě způsobu jeho řešení tak, aby došlo k optimálnímu řešení majetkových vztahů dlužníka k věřitelům jakožto osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem či hrozícím úpadkem.⁵ Platí tedy, že primárním cílem insolvenčního řízení je jejich co nejvyšší poměrné uspokojení. Avšak priorita maximálního uspokojení věřitelů není použita při oddlužení fyzické osoby v úpadku, neboť je zde právní úpravou kladen důraz především na opětovné začlenění fyzické osoby do právního a ekonomického života. Zásada užití institutu oddlužení vychází z úvahy, že dlouhodobé a ve svém důsledku trvalé vyloučení fyzické osoby z běžných sociálních a ekonomických vazeb v důsledku jejich dluhů není žádoucí jak pro věřitele dlužníka, tak i pro stát.

⁵ KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

Insolvenční řízení je právním prostředkem sloužícím výlučně k řešení úpadku a za žádných okolností nesmí být použito k jiným cílům.⁶ Neslouží tedy k běžnému vymáhání pohledávek, aniž by došlo současně k úpadku dlužníka.

3.2 Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční zákon vychází z určitých přesně definovaných zásad upravených § 5, kterými má být celé insolvenční řízení spravováno; avšak nejedná se o taxativní výčet.⁷

- 1) Zásady rychlosti, hospodárnosti a co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Předně platí zásada podle § 5 písm. a) InsZ, že *„insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z jeho účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedobrovolně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů“*.

- 2) Zásada rovnosti věřitelů v řízení.

Další ze zásad *„par conditio creditorum“* (tj. rovné podmínky pro věřitele) umožňuje všem věřitelům uplatnit svá práva, a to tak, že pokud mají věřitelé v insolvenčním řízení stejné postavení, nesmí být ani jeden z věřitelů jakkoli zvýhodněn.

- 3) Zásada ochrany práv nabytých v dobré víře.

Tato zásada stanovuje, že práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení nelze omezit rozhodnutím soudu ani postupem insolvenčního správce.

- 4) Poslední zásada určuje věřitelům zdržet se jednání směřujícího k separátnímu uspokojení svých pohledávek mimo insolvenční řízení, aby nedocházelo k poškozování zájmů ostatních věřitelů.

Takto definované zásady musí být striktně dodržovány v celém průběhu insolvenčního řízení a jejich porušení má pochopitelně nedozírné následky z hlediska celé legitimacy tohoto řízení.⁸

⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

⁷ HOLEČEK, Jakub. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákone v kontextu úpravy komunitárního práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 249 s. ISBN 978-80-743-7.

⁸ TARANDA, Petr a kol. *Insolvenční řízení. Metodické aktuality Svazu účetních – registrované periodikum*. 2009, č. 6. ISSN 1211-41378.

3.3 Základní pojmy insolvenčního řízení

Pro přiblížení problematiky insolvenčního řízení je nezbytné vymezení základních pojmů používaných insolvenční úpravou. Těmito pojmy jsou zejména:

- úpadek;
- majetková podstata;
- moratorium;
- insolvenční rejstřík a
- incidenční spor.

3.3.1 Úpadek

Úpadek je základní a nejdůležitější pojem, na němž stojí začátek každého insolvenčního řízení. Úpadek bývá označován také jako bankrot – z italského „*banca rotta*“ - rozbitá lavice, nebo jako krída.⁹ Insolvenční zákon rozlišuje úpadek a hrozící úpadek. Úpadek dlužníka může nastat a projevit se ve dvou formách.

První formou je úpadek pro **platební neschopnost**. Na první úrovni je definován úpadek. O úpadek se jedná tehdy, jsou-li kumulativně splněny následující podmínky. Za prvé je splněn požadavek existence nejméně dvou věřitelů (*pluralitas creditores*), není-li tato podmínka splněna je věřitel povinen vymáhat svou pohledávku mimo insolvenční řízení. Druhá podmínka je splněna v případě, pokud má dlužník peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti. Třetí a poslední podmínkou je platební neschopnost dlužníka, tzn. dlužník není schopen tyto závazky plnit. Dlužníkovu neschopnost plnit své závazky nelze zaměňovat za neochotu plnit tyto závazky.

Druhá úroveň je definice platební neschopnosti podle § 2 odst. 3 InsZ. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své závazky, pokud:

- a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků nebo
- b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo
- c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

⁹ BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

- d) nesplnil povinnost předložit seznam svého majetku, závazků, zaměstnanců a listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek.

Druhou formou je úpadek pro **předlužení**. Tento typ úpadku se výhradně týká právnických osob bez ohledu na to, zda jsou podnikateli a fyzických osob jen, jsou-li podnikateli. Z ustanovení § 3 odst. 3 InsZ vyplývá, že „o předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat“. U této formy úpadku možnost podat insolvenční návrh na straně věřitele teoreticky existuje, avšak prakticky je vyloučena. Podmínkou pro prohlášení závěru o předlužení dlužníka je znalost jeho aktuální ekonomické situace. Tato znalost přesahuje možnosti věřitele, a proto má být insolvenční návrh z důvodu předlužení podán výlučně dlužníkem.

Nový pojem zaveden do insolvenčního zákona ve snaze předcházet negativním důsledkům spojeným s pozdním zjištěním úpadku je **hrozící úpadek**, který je definován § 3 odst. 4 InsZ, jako situace při které lze se zřetelem ke všem okolnostem, důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. U této formy úpadku insolvenční návrh podává výlučně dlužník, jelikož pouze dlužník zná svou finanční situaci a je schopen předvídat hrozící úpadek.

3.3.2 Majetková podstata

Pojem majetková podstata označuje majetek, jenž v průběhu insolvenčního řízení slouží k uspokojení pohledávek věřitelů. Rozsah majetkové podstaty má odlišnou úpravu v závislosti na skutečnosti, kdo byl navrhovatelem v insolvenčním řízení.¹⁰ Jedná-li se o dlužnický návrh, je majetková podstata tvořena majetkem, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení. Podal-li insolvenční návrh věřitel, do majetkové podstaty náleží majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud zcela, nebo z části omezil právo dlužníka nakládat s majetkem předběžným opatřením, popř. kdy vydal rozhodnutí o úpadku. Majetek nabytý v průběhu insolvenčního řízení náleží do majetkové podstaty bez ohledu na formu podání insolvenčního návrhu.

¹⁰ KOZÁK, Jan., Petr BUDÍN, Lukáš PACHL. *Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3.

Obsah majetkové podstaty je vymezen § 206 InsZ jako výčet následujících položek, jedná se zejména o:

- a) peněžní prostředky,
- b) věci movité a nemovité,
- c) podnik,
- d) soubor věcí a věci hromadné,
- e) vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů,
- f) akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry anebo jiné listiny, jejichž předložení je nutné k uplatnění práva,
- g) obchodní podíl,
- h) dlužníkovy peněžité i nepeněžité pohledávky, včetně pohledávek podmíněných a pohledávek, které nejsou dosud splatné,
- i) dlužníková mzda nebo plat, jeho pracovní odměna jako člena družstva a příjmy, které dlužníkovi nahrazují odměnu za práci, zejména důchod, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, stipendia, náhrady ucházejícího výdělků, náhrady poskytované za výkon společenských funkcí, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci,
- j) další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu, např. předměty průmyslového vlastnictví.

Do majetkové podstaty je nutné zařadit také příslušenství, přírůstky, plody a užitky k výše uvedenému majetku. Rovněž do majetkové podstaty náleží věci sloužící k podnikání dlužníka. V případě, je-li dlužník spoluvlastník majetku, do majetkové podstaty je zahrnut i majetek v podobě podílu na tomto majetku, včetně podílu na společném jmění manželů.

Majetkovou podstatu netvoří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Jedná se o věci, které dlužník nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny, nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Z výkonu rozhodnutí jsou tak vyloučeny zejména běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácností, snubní prsteny, zdravotnické potřeby a hotové peníze do částky 1.000,--Kč.

Dále do majetkové podstaty nelze zařadit účelově vázaný majetek, jedná se zejména o účelové dotace a návratné výpomoci ze státního rozpočtu, rozpočtu územních samosprávních celků, Národního nebo Státního fondu.

Zjišťování majetkové podstaty zabezpečuje insolvenční správce nebo předběžný správce, a to podle pokynů insolvenčního soudu a za součinnosti věřitelského výboru. O tomto zjištění je pořízen soupis majetku. Jedná se o dokument, kam insolvenční správce sepíše majetek, o kterém ví, nebo se domnívá, že by měl patřit dlužníkovi.

Správce má postavení veřejnoprávního subjektu a ostatní orgány či organizace mu musejí, poskytnou potřebnou součinnost k zjištění majetku. Soupis majetku se vyhotovuje vždy, jelikož i při reorganizaci nebo oddlužení může dojít ke změně na konkurs a tím k prodeji majetku za účelem uspokojení věřitelů. Při řešení úpadku konkursem, přechází kompetence nakládat s majetkovou postatou zcela na insolvenčního správce; při sanačním způsobu řešení úpadku (reorganizace či oddlužení) setrvávají dlužníku dispoziční oprávnění, avšak jsou zásadně omezena, kontrolována anebo modifikována.¹¹

Ze soupisu majetkové podstaty je vyloučen majetek, ke kterému uplatňuje právo třetí osoba, která řádně doložila vlastnictví. K vyloučení je nutný souhlas insolvenčního soudu a věřitelů. Majetek může být vyloučen v rámci soudního sporu, tzv. excindační žalobou. Dále jsou vyjmuty věci, práva a pohledávky, které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů. Jedná se zejména o neprodejný majetek (např. ekologický odpad) a promlčené pohledávky. Soupis po sestavení i jeho doplnění bude zveřejněn v insolvenčním rejstříku.

3.3.3 Moratorium

Fakultativní institut moratoria, též označován jako institut ochranné lhůty je upraven § 115 - § 127 InsZ. „*Moratorium je rámcově formulováno jako dlužníková možnost využití zvláštního režimu, v jehož průběhu se pokusí odvrátit svůj úpadek a tak zabránit negativním následkům insolvenčního řízení na jeho podnikatelskou činnost.*“¹² Cílem moratoria je především snaha zachovat činnost podniku a to i na úkor rovného postavení věřitelů.

K podání návrhu na povolení moratoria je aktivně legitimován pouze dlužník – podnikatel¹³, jedno zda fyzická či právnická osoba; výjimku tvoří právnické osoby v likvidaci. Zákon umožňuje podat návrh na povolení moratoria před zahájením řízení, tzv. „*předúpadkové moratorium*“ a po něm tzv. „*úpadkové moratorium*“. Tento návrh musí být

¹¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

¹² HAVEL, Bohumil. *Skica o moratoriu*. In: *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2006. str. 74.

¹³ Podnikatelem se rozumí osoby uvedené v § 2 odst. 2 ObchZ.

podán ve stanovených lhůtách, jedná se totiž o lhůty prekluzivní. Dlužník má možnost podat návrh na povolení moratoria insolvenčnímu soudu do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu, jedná-li se o věřitelský návrh, činí tato lhůta 15 dnů.

Návrh na povolení moratoria musí obsahovat kromě obecných náležitostí¹⁴ všechny rozhodné skutečnosti, které odůvodňují jeho vyhlášení. K návrhu je dlužník povinen předložit následující písemnosti: seznam majetku a závazků, seznam svých zaměstnanců, listiny dokládající úpadek, popř. hrozící úpadek, poslední účetní závěrku a písemné prohlášení většiny svých věřitelů, že s vyhlášením moratoria souhlasí. Jestliže jsou veškeré formální náležitosti splněny insolvenční soud neprodleně vyhlásí moratorium, které začíná běžet okamžikem jeho vyhlášení v insolvenčním rejstříku a trvá nejdéle 3 měsíce, v odůvodněných případech lze moratorium o 30 dnů prodloužit

Vyhlášením moratoria nastávají *ex lege* zejména následující právní, resp. ekonomické účinky:

- po dobu platnosti moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku,
- zůstávají zachovány účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (§ 109 InsZ),
- dlužník je po dobu trvání moratoria oprávněn hradit ty závazky, které bezprostředně souvisejí se zachováním provozu podniku,
- po dobu trvání moratoria je dlužník chráněn před odstoupením nebo vypovězením smluv klíčových dodavatelů na dodávky energií, služeb, zboží, surovin a polotovarů, jestliže řádně a včas platí dluhy ze smluv,
- žádný věřitel nemůže uplatnit zápočet pohledávky a
- dochází k omezení dispozičních oprávnění dlužníka při nakládání s majetkovou podstatou, především z důvodu zabránit „tunelování“ dlužníkovu majetku.

3.3.4 Insolvenční rejstřík

Jednou z klíčových součástí insolvenčního řízení je insolvenční rejstřík upraven § 419 až § 425 InsZ.¹⁵ Jde o veřejně přístupný informační systém veřejné správy, jehož správcem je

¹⁴ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů a § 42 odst. 4 OSŘ.

¹⁵ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Insolvenční rejstřík je vedený v elektronické podobě na internetové adrese <http://isir.justice.cz>.

Insolvenční rejstřík obsahuje seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a insolvenční spisy. Údaje uvedené v insolvenčním rejstříku jsou veřejně přístupné s výjimkou anonymizovaných údajů uvedených v § 422 a § 423 InsZ, každý má právo do něj nahlížet a pořizovat si kopie a výpisy.

Mezi hlavní funkce insolvenčního rejstříku patří:

- informační funkce – poskytuje informace nejen o dlužníku ale i relevantní informace týkající se průběhu insolvenčního řízení,
- evidenční funkce – obsahuje seznam insolvenčních správců a dlužníků,
- funkce doručovací – významná pro doručování písemností a
- funkce registrační.

Insolvenční rejstřík má také preventivní charakter. Podnikatelské či nepodnikatelské subjekty si mohou ověřit, zda jejich potencionální obchodní partner není veden v seznamu dlužníků a tím omezit vznik neuhrazených pohledávek.

Insolvenční rejstřík navazuje na evidenci úpadců, ve kterém jsou vedeni dlužníci, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení před 1. lednem 2008, tedy podle předchozí právní úpravy o konkursu a vyrovnání. Po pravomocném ukončení insolvenčního řízení je dlužník vymazán ze seznamu dlužníků a jeho údaje jsou zneprístupněny.

3.3.5 Incidenční spor

Obecná podstata incidenčního sporu spočívá v tom, že v rámci některých soudních řízení nelze řešit spor o právo, aniž by byly porušeny požadavky z hlediska práva na spravedlivý proces.¹⁶ Při projednání incidenčních sporů jsou aplikována procesní pravidla dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“) o sporném řízení. Specifickým rysem incidenčních sporů je vznik v přímé souvislosti s insolvenčním řízením a jejich výsledek je uplatnitelný pouze v rámci tohoto řízení.

Účastníky řízení v incidenčních sporech jsou *žalobce* a *žalovaný*, pokud není v zákoně stanoveno jinak, jedním z nich je insolvenční správce. Podle ustanovení § 159 odst. 1 InsZ mezi incidenční spory patří zejména spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty

¹⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení (tzv. excindační spory), spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, spory na základě odpůrcí žaloby, spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem a další spory, které insolvenční zákon výslovně označí za spory incidenční.

Incidenční spory se mohou nepříznivě projevit zejména na rychlosti celého insolvenčního řízení.

3.4 Doručování v insolvenčním řízení

Při doručování v insolvenčním řízení se postupuje podle obecné úpravy doručování upravené v § 45n OSŘ s odchylkami uvedenými v § 71 - § 80 InsZ.¹⁷ Insolvenční zákon rozlišuje 3 hlavní způsoby doručování písemností; a to doručování vyhláškou, doručování zvláštním způsobem a doručování prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků anebo sítě nebo služeb elektronických komunikací.

Preferovaným způsobem doručování je vyvěšení písemností na úřední desce insolvenčního soudu a současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku, tzv. doručení vyhláškou. Takto se doručují soudní rozhodnutí, předvolání nebo vyznění. Písemnost je považována za doručenu okamžikem publikace v insolvenčním rejstříku; okamžikem se rozumí den, hodina a minuta zveřejnění.

Zákon také ukládá doručení zvláštním, tj. tradičním způsobem; a to písemně do vlastních rukou adresáta. Tento způsob se zvlášť využívá u následujících subjektů, kterými jsou:

- a) dlužník,
- b) insolvenční správce,
- c) věřitelský výbor,
- d) státní zastupitelství a
- e) osoby, o kterých to stanovil zákon.

Třetím možným způsobem doručování je doručování prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, jako jsou denní tisk, rozhlas a televize. V dnešní době, kdy je zvýšená počítačová gramotnost obyvatelstva a lepší přístup k internetu se jedná spíše o výjimečné případy.

¹⁷ KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

Pro zvýšení informovanosti věřitelů, zrychlení a zpružnění insolvenčního řízení slouží výměna dat elektronickou formou, nejčastěji prostřednictvím počítačové sítě (internetu), využity mohou být i mobilní telefony, LAN, WAN atd.

3.5 Insolvenční řízení a jeho průběh

Insolvenční řízení je specifické soudní řízení, spadající do kategorie občanských soudních řízení, jehož předmětem je projednání úpadku nebo hrozícího úpadku a jeho řízení.¹⁸ Zahrnuje v sobě prvky jak řízení nalézacího, tak i řízení vykonávacího. Zjednodušeně jde o soudní řízení, které má za úkol vyřešit poměrné uspokojení oprávněných nároků věřitelů vůči dlužníkovi, který je v úpadku.

Insolvenční řízení můžeme podle jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona a jejich vztahu koncipovat do několika fází:

- 1) návrhová fáze,
- 2) zjišťovací fáze,
- 3) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku,
- 4) realizační fáze,
- 5) ukončovací fáze.¹⁹

V rámci větší přehlednosti a návaznosti jsou realizační a ukončovací fáze sloučené do subkapitoly rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

3.5.1 Návrhová fáze

Z ustanovení § 97 odst. 1 InsZ vyplývá, že insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh, tzn. že insolvenční soud nemůže insolvenční řízení zahájit z vlastní iniciativy. V návrhu musí být vylíčeny rozhodující skutečnosti osvědčující úpadek dlužníka. Dlužník je povinen k návrhu připojit zákonem stanovené přílohy, jedná se o seznam majetku včetně pohledávek s uvedením dlužníků, seznam závazků s uvedením věřitelů, seznam svých dlužníků, seznam zaměstnanců a listiny dokládající úpadek. Věřitel je pak povinen doložit, že má za dlužníkem splatnou pohledávku a k návrhu připojit její přihlášku.

¹⁸ HÁLEK, Vítězslav. *Insolvenční řízení ABC*. 1. vyd. Bratislava: DonauMedia, 2011. 232 s. ISBN 978-80-89364-20-6.

¹⁹ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

Výchozím bodem pro podání insolvenčního návrh je existence úpadku, nebo hrozícího úpadku. K podání insolvenčního návrhu jsou legitimováni buď dlužník, nebo kterýkoliv z věřitelů, a to u příslušného krajského soudu. Dlužník, který je právnickou osobou, nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečných odkladů poté, co se dozvěděl, nebo měl dozvědět o svém úpadku. Neučiní-li tak, odpovídá svým věřitelům za vzniklou škodu.²⁰ Kromě dlužníka mají tuto povinnost i zákonní zástupci dlužníka, statutární orgány a likvidátoři právnických osob. Dlužník, který je fyzickou osobou – nepodnikatelem, nebo věřitel, tuto povinnost nemá, avšak má oprávnění insolvenční návrh podat.

Jakmile soudu dojde insolvenční návrh, dojde automaticky k zahájení insolvenčního řízení, které insolvenční soud oznámí vyhláškou. Ke zveřejnění vyhlášky musí dojít nejpozději do 2 hodin poté, kdy insolvenčnímu soudu došel insolvenční návrh.

Se zahájením insolvenčního řízení jsou spojeny účinky, které jsou uvedeny v § 109 InsZ. Účinky začnou působit okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku. Poté účinky trvají až do skončení insolvenčního řízení; jde-li o reorganizaci, do schválení reorganizačního plánu.

Insolvenční soud může vyzvat navrhovatele, aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení. Od této povinnosti je osvobozen pouze navrhovatel, který je zaměstnancem dlužníka mající pohledávku, která vyplývá z pracovněprávních nároků. Výši zálohy může insolvenční soud určit až do částky 50.000,--Kč. Tato záloha nemá povahu soudního poplatku a zálohu již není možno uložit opakovaně. Je-li navrhovatelů více, jsou povinni zaplatit zálohu společně a nerozdílně. V případě neuhrazení zálohy může dojít k zastavení řízení, resp. k vymáhání zálohy. Poté co je záloha zaplacená, řízení pokračuje další fází.

3.5.2 Zjišťovací fáze

Cílem zjišťovací fáze insolvenčního řízení je rozhodnutí insolvenčního soudu o tom, zda byly splněny základní podmínky pro řešení majetkových problémů dlužníka, a to tak, že rozhodne o jeho úpadku.

²⁰ TARANDA, Petr a kol. Insolvenční řízení. *Metodické aktuality Svazu účetních – registrované periodikum*. 2009, č. 6. ISSN 1211-41378.

Během této fáze insolvenční soud nezjišťuje pouze přípustnost insolvenčního návrhu, ale také formální a věcné náležitosti návrhu. V případě, kdy insolvenční návrh neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný anebo neurčitý, resp. k návrhu nejsou připojeny zákonem požadované přílohy, takovýto návrh insolvenční soud odmítne. Pokud insolvenční návrh neobsahuje žádné vady, popř. jsou-li tyto vady ve stanovené lhůtě odstraněny, řízení může dále pokračovat.

V této fázi insolvenčního řízení může dlužník uplatnit institut moratoria. Jedná se o krátkodobý nástroj ochrany dlužníka před věřiteli, který dlužníku poskytuje časový prostor k překonání úpadku vlastními silami nebo pro dosažení dohody s věřiteli ještě před proběhnutím celého insolvenčního řízení, neboť během moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku. Po ukončení moratoria může dojít k zpětvzetí insolvenčního návrhu a insolvenční řízení je ukončeno. (*viz kap. 3.3.3 Moratorium*)

Podle ustanovení § 129 InsZ může navrhovatel vzít insolvenční návrh zpět až do vydání rozhodnutí o úpadku nebo do právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Věřitel, který vzal zpět insolvenční návrh, jej může pro tutéž pohledávku znovu podat až po 6 měsících ode dne jeho zpětvzetí. Pokud není insolvenční návrh vzat zpět řízení pokračuje a je rozhodnuto o tom, zda je dlužník v úpadku či není.

Pokud insolvenční soud rozhodne, že dlužník není v úpadku, je insolvenční návrh zamítnut a insolvenční řízení ukončeno. K ukončení insolvenčního řízení může dojít i z jiných rozhodnutí o insolvenčním návrhu uvedených v § 142 InsZ.

Jestliže dojde k osvědčení nebo dokázání úpadku dlužníka, nebo že mu úpadek hrozí, insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku. Rozhodnutí o úpadku soud vyvěsí na své úřední desce, zveřejní je v insolvenčním rejstříku a zvláště jej doručí dlužníkovi, insolvenčnímu správci, předběžnému správci, insolvenčnímu navrhovateli a osobám, které přistoupily do řízení. Poté insolvenční řízení pokročí do další fáze.

3.5.3 Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku

V této fázi insolvenční soud určí, jakým zákonem stanoveným způsobem bude úpadek, popř. hrozící úpadek dlužníka řešen. Insolvenční zákon rozlišuje následující způsoby řešení úpadku dlužníka:

- 1) konkurs,
- 2) reorganizace,

- 3) oddlužení,
- 4) zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

Za způsob řešení úpadku je nutné zařadit také moratorium, v jehož rámci lze řešit úpadek, nebo hrozící úpadek dlužníka.²¹ (viz kap. 3.4.3 Moratorium)

Insolvenční zákon tak dává na výběr, která z možných variant řešení úpadku bude pro konkrétního dlužníka vhodná, přičemž počítá jak s likvidačními postupy, tak i s prvkem sanačním.²²

Konkurs

První a nejčastěji využívaným způsobem řešení úpadku je konkurs. „Podstatou řešení úpadku konkursem je konverze dlužnickova majetku na peníze a jejich distribuce k uspokojení pohledávek věřitelů.“²³ Způsob řešení úpadku konkursem bude aplikován v případě, kdy insolvenční zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací či oddlužením.

O prohlášení konkursu rozhoduje insolvenční soud na návrh věřitele nebo dlužníka. Insolvenční soud vydá usnesení o prohlášení konkursu, jehož účinky nastávají okamžikem zveřejněním v insolvenčním rejstříku a na úřední desce soudu. Zároveň tímto okamžikem ztrácí dlužník možnost volně disponovat se svým majetkem a věřitelé ztrácejí možnost individuálního vymáhání svých pohledávek.

Posléze je ustanoven insolvenční správce, který zodpovídá za zpeněžení majetkové podstaty. Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí transformace veškerého majetku dlužníka, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Ke zpeněžení lze přikročit za splnění dvou podmínek: rozhodnutí o prohlášení konkursu nabylo právní moci a proběhla první schůze věřitelů. Aby mohlo dojít ke zpeněžení majetkové podstaty, je nutné vyhotovit soupis majetku.

Zpeněžení majetkové podstaty lze provést buď veřejnou dražbou, prodáme majetku mimo dražbu, tzv. „prodej z volné ruky“ anebo prodejem movitých věcí a nemovitostí podle OSŘ. Poslední způsob zpeněžení se však v praxi nepoužívá. O tom, jaká forma zpeněžení bude použita, rozhoduje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru.

²¹ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

²² ČESKO. INSOLVENČNÍ ZÁKON [online]. Ministerstvo spravedlnosti v ČR, ©2009 [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>

²³ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. str. 363.

Z důvodu zamezení nekalým praktikám při zpeněžování majetkové podstaty, jež by směřovaly ke snížení výnosu zpeněžení, je zákonem stanoven zákaz nabývání majetku z majetkové podstaty pro některé osoby.²⁴ Jedná se určitý okruh osob, zejména o samotného dlužníka, osoby mu blízké, osoby, které s dlužníkem tvoří koncern, vedoucí zaměstnanci dlužníka a další v zákoně uvedené osoby.

Po zpeněžení majetkové podstaty, by mělo dojít k realizaci konkurzu, tedy k uspokojení pohledávek. V závěru insolvenční správce vyhotoví konečnou zprávu, která je předložena insolvenčnímu soudu a následně dojde k ukončení konkurzního řízení. Ukončením konkursního řízení dochází k zániku právnické osoby.

Při řešení menších konkursů je využívána zjednodušená varianta, tzv. **nepatrný konkurs**. Jedná se o efektivní, rychlé a zjednodušené procesní řízení. Nepatrný konkurs může proběhnout u dlužníka, který je fyzická osoba – nepodnikatel, nebo u dlužníka – podnikatele, jehož celkový obrat podle ZoÚ²⁵ za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesahuje 2 mil. Kč a dlužník nesmí mít více jak 50 přihlášených věřitelů. Zpravidla se jedná o dlužníka s nepatrným, žádným nebo vyloučeným majetkem. Při nepatrném konkursu se využívají odchylky od průběhu konkursu, které jsou vypočteny v § 315 InsZ.

Reorganizace

Reorganizace je způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku, určený pro ekonomické ozdravení a obnovu finanční výkonnosti dlužníka. Není relevantní, zda se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu. Reorganizace se týká výhradně podniku, avšak nesnaží se udržovat zaměstnanost nebo kontrolovat jiné sociální účely. Tento způsob řešení úpadku je vždy pro věřitele výhodnější, jelikož při realizaci reorganizace budou jejich pohledávky uspokojeny ve větším rozsahu než by tomu bylo v případě konkursu.

Cílem reorganizace se podle § 316 odst. 1 InsZ „rozumí *zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkova podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů*“.

Návrh na povolení reorganizace může podat jak dlužník, tak i kterýkoliv z přihlášených věřitelů. V případě věřitelského návrhu je nutný souhlas schůze věřitelů.

²⁴ ČESKO. INSOLVENČNÍ ZÁKON [online]. Ministerstvo spravedlnosti v ČR, ©2009 [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html>

²⁵ Zákon č. 563/1991 sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů.

Reorganizace připadá v úvahu jen u podnikatelů, nejsou-li právnickou osobou v likvidaci, obchodníky s cennými papíry, nebo finančními institucemi.

Aby byla reorganizace přípustná, je nutné, aby celkový obrat dlužníka podle ZoÚ za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl částky alespoň 100 mil. Kč, nebo zaměstnává-li v pracovním poměru 100 a více zaměstnanců. Je-li splněna alespoň jedna z těchto podmínek, dlužník využije standardní reorganizaci. Pro dlužníky, kteří nesplnili podmínky, tj. malý a střední podnik, existuje tzv. „*zkrácená reorganizace*“.²⁶ Nejprve se věřitel s dlužníkem dohodne na reorganizačním plánu, a poté je podán návrh na povolení reorganizace. Jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky, insolvenční soud vydá rozhodnutí o povolení reorganizace. Reorganizace pak probíhá v souladu s reorganizačním plánem.

Reorganizační plán je klíčový dokument, jehož funkcí je vymezení právního postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkova podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Na tvorbě reorganizačního plánu se podílejí všechny procesní subjekty.

Po přijetí reorganizačního plánu věřiteli a jeho schválení insolvenčním soudem nastává nejdůležitější fáze reorganizace - realizace reorganizačního plánu.²⁷ Ve chvíli, kdy je plán schválen, má dlužník povinnost jej plnit za kontroly insolvenčního správce.

Mezi hlavní způsoby realizace můžeme zařadit prodej majetkové podstaty, resp. podniku, fúzi dlužníka, nebo revitalizaci podniku. Reorganizace může být ukončena třemi základními situacemi, a to zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, splněním reorganizačního plánu nebo konverze reorganizace na konkurs.

Oddlužení

Stěžejním sanačním způsobem řešení úpadku je oddlužení neboli institut osobního bankrotu. Tento způsob řešení úpadku je učený výlučně pro nepodnikatelské subjekty, je irelevantní, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu. U právnických osob jde především

²⁶ BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

²⁷ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

o nadace, spolky, obecně prospěšné společnosti a společenství vlastníků. Avšak tento institut nejčastěji využívají fyzické osoby – spotřebitelé.²⁸

Oddlužení je dlouhodobý proces, jehož cílem je konsolidace ekonomické situace a hospodářské ozdravení dlužníka; především ale slouží k sociálním účelům. K podání návrhu na povolení oddlužení je aktivně legitimován pouze dlužník. Tento návrh je podáván ve formě předepsaného formuláře, který zveřejňuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Aby oddlužení mohlo řádně proběhnout, musí být splněny určité podmínky; nedojde-li k jejich splnění, znamená to, že dlužníkův úpadek bude řešen konkursem.

„Podmínkou k povolení oddlužení je předpoklad, že dlužník má a ke zpeněžení nabízí majetek takové hodnoty, že jeho zpeněžení bude uspokojeno alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, nebo sice majetek takové hodnoty nemá, ale jeho pravidelné příjmy (nejčastěji mzda z pracovního poměru) dovolí dlužníkovi v následujících 5 letech nezajištěným věřitelům minimálně 30 % jejich pohledávek postupně ve splátkách uhradit.“²⁹ Poté co insolvenční soud povolí oddlužení, je dlužník zapsán do insolvenčního rejstříku, kde jsou údaje veřejně přístupné až do doby skončení celého oddlužení.

Zákon taxativně stanovuje dvě formy realizace oddlužení, a to zpeněžením majetkové podstaty, tzv. jednorázovým vyrovnáním nebo plněním splátkového kalendáře. O formě realizace oddlužení rozhodují hlasováním nezajištění věřitelé. Při zpeněžení majetkové podstaty se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.

Nejvíce využívanou formou realizace oddlužení je plnění splátkového kalendáře, kdy je zasažen majetek dlužníka především do budoucna. Zajištění věřitelé jsou uspokojeni z výtěžku zpeněžení zajištění. V případě nezajištěných věřitelů, je dlužník povinen měsíčně pod dobu 5 let realizovat pravidelné úhrady ze svých příjmů, ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.

Dohled na dlužníkovi vykonává insolvenční správce, insolvenční soud a věřitelé, popř. věřitelský výbor. Po 5 letech a splnění všech zákonem stanovených povinností řízení o oddlužení končí. Insolvenční soud svým rozhodnutím osvobodí dlužníka od placení neuspokojených částí pohledávek zahrnutých do oddlužení, ale i od placení pohledávek, které věřitelé do insolvenčního řízení nepřihlásili. Následně jsou dlužníkovi smazány veškeré dluhy z minulosti až do okamžiku schválení oddlužení. Je nutné upozornit na skutečnost, že po dobu

²⁸ HOLEČEK, Jakub. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákone v kontextu úpravy komunitárního práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 249 s. ISBN 978-80-743-7.

²⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. str. 111.

dalších 3 let následujících po usnesení o osvobození může insolvenční soud nařídit jeho odejmutí, a to za předpokladu, že dlužník jednal podvodně vůči svým věřitelům nebo pokud byl odsouzen za úmyslný trestný čin vztahující se k oddlužení či osvobození.³⁰

Zvláštní způsoby řešení úpadku

Zvláštní způsoby řešení úpadku, kterým se věnuje hlava IV druhé části § 367 - § 388 InsZ se vztahuje na finanční konglomeráty zabývající se podnikatelskou činností. Finančními institucemi, jichž se zvláštní úprava týká, jsou banky, spořitelny a úvěrová družstva, instituce elektronických peněz, pojišťovny, zajišťovny a za podmínek insolvenčního zákona i některé další osoby. Tato úprava zahrnuje jak tuzemské instituce, tak i pobočky finančních institucí jiných států EU působící v tuzemsku; dále pak i cizí instituce podnikající na území ČR. Důvody zvláštní úpravy spočívají v ochraně klientů, především jde o snahu zachovat poskytnuté úvěry, jelikož prohlášením konkursu ztrácejí svou funkci a stávají se okamžitě splatnými, dále jde o snahu maximálního zachování vkladů a pojištění obyvatelstva.³¹

3.6 Procesní subjekty insolvenčního řízení

Insolvenční zákon taxativně vymezuje procesní subjekty, mezi nimiž insolvenční řízení probíhá.³² Procesní subjekt je osoba, která je nositelem práv a povinností, popř. tyto práva může sama vykonávat a má možnost ovlivnit probíhající insolvenční řízení. Jedná se o:

- 1) insolvenční soud,
- 2) insolvenčního správce,
- 3) státní zastupitelství,
- 4) likvidátora dlužníka,

dále pak okruh osob označených insolvenčním zákonem za účastníky řízení, jimiž jsou:

- 5) věřitelé, uplatňující svá práva vůči dlužníku a
- 6) samotný dlužník.

³⁰ ČESKO. INSOLVENČNÍ ZÁKON [online]. *Ministerstvo spravedlnosti v ČR*, ©2009 [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>

³¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

³² KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

3.6.1 Insolvenční soud

Insolvenční soud se řadí mezi procesní subjekty insolvenčního řízení, který není nositelem žádného hmotného práva. Insolvenční soud působí v pozici orgánu vydávající rozhodnutí a také průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů (tzv. dohlédací činnost). Proti těmto rozhodnutím nelze podat odvolání.

Mezi rozhodovací pravomoc můžeme zařadit rozhodnutí o úpadku, rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, rozhodnutí o rozvrhu apod.; dále pak rozhodnutí v procesních záležitostech, jako je ustanovení insolvenčního správce nebo rozhodnutí o zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení. Za specifickou formu rozhodování můžeme považovat rozhodování o incidenčních sporech.

Dohlédací činnost zahrnuje dozor nad činností jiných subjektů, především nad insolvenčním správcem a věřitelskými orgány, dále pak zajišťuje průběh celého řízení.

Insolvenčním soudem je věcně příslušný krajský soud, jehož místní příslušnost se řídí podle § 85a OSŘ. Pravomoc insolvenčního soudu je zde výlučná, a proto ji nelze převést na jiný orgán, nebo ji nahradit jinou alternativou, např. rozhodcem.³³

V prvním stupni insolvenčního řízení a incidenčních sporech rozhoduje jediný soudce, tzv. samosoudce, avšak k jednodušším soudím úkonům je oprávněn i vyšší soudní úředník, soudní tajemník nebo asistent soudce insolvenčního soudu.³⁴

3.6.2 Insolvenční správce

Specifickým procesním subjektem je insolvenční správce, kterého lze z hlediska jeho postavení označit za veřejného činitele *sui generis*. Jeho činnost je upravena § 21 až § 41 InsZ, ale i zákonem č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích (dále jen „ZIS“). Jedná se o fyzickou osobu, popř. i právnickou osobou uvedenou v § 2 odst. 2 ZIS, která má výlučně samostatné postavení vůči dlužníku i věřitelům, tzn. v žádném případě jej nelze považovat za zástupce kohokoliv z účastníků.³⁵ Na správci závisí průběh celého insolvenčního řízení, jeho délka, ale i jeho úspěšnost.

³³ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

³⁴ LISSE, Luděk. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., v edici EUROPRESS, 2007. 89 s. ISBN 978-80-86754-91-8.

³⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

Insolvenčního správce ustanovuje, ale i zprošťuje funkce insolvenční soud; ustanoven je ze seznamu insolvenčních správců vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Na výběr osoby insolvenčního správce mají vliv i věřitelské orgány, především schůze věřitelů, která může kvalifikovanou většinou rozhodnout o jeho odvolání a zvolení vhodného insolvenčního správce

Zákon ukládá insolvenčnímu správci práva i povinnosti. Mezi jeho povinnosti patří postupovat svědomitě a s odbornou péčí při výkonu své funkce, povinnost součinnosti s věřitelskými orgány a insolvenčním soudem; a povinnost mlčenlivosti. Insolvenční správce odpovídá za škodu nebo jinou újmu (např. ušlý zisk) účastníkům insolvenčního řízení a třetím osobám. Insolvenční správce má nárok na odměnu a nárok na náhradu hotových výdajů (např. znalecké posudky, cestovné a poštovné).

Insolvenční zákon vymezuje následující typy insolvenčních správců.³⁶

- a) **Předběžný insolvenční správce** je oprávněnou osobou vykonávat funkci insolvenčního správce ještě předtím, než soud vydá rozhodnutí o úpadku. Důvodem jeho ustanovení je záměr soudu zjistit stav dlužníkovy majetku a jeho zajištění, ale i přezkoumání dlužníkovy účetnictví. Předběžný správce se po rozhodnutí o úpadku dlužníka stává insolvenčním správcem s plnou působností, nestanoví-li soud v tomto rozhodnutí jinak.
- b) **Oddělený insolvenční správce** je soudem ustanoven pouze pro určité úkony v insolvenčním řízení, a to z důvodu existence poměru primárně ustanoveného insolvenčního správce k některému z dlužníkových věřitelů, popř. zástupců věřitelů nebo k věci samotné.
- c) **Zvláštního insolvenčního správce** soud ustanoví v případě, kdy je nutné v rámci insolvenčního řízení řešit zvláštní problematiku vyžadující odborné specializace, např. znalosti technicko-ekonomického charakteru, které mají vliv na provozování podniku po rozhodnutí o úpadku dlužníka, znalosti pro odstranění důsledků ekologické havárie nebo pro řešení sporů cizího práva.
- d) Dle § 2 odst. 3 ZIS je osobou **hostujícího insolvenčního správce** „*státní příslušník členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, který vykonává funkci insolvenčního správce v jiném členském státě a má v úmyslu dočasně nebo příležitostně vykonávat funkci*

³⁶ KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

insolvenčního správce na území České republiky a který je oprávněn vykonávat činnost insolvenčního správce“.

3.6.3 Státní zastupitelství

Z ustanovení § 69 InsZ vyplývá, že státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, může podat opravný prostředek proti rozhodnutí insolvenčního soudu, pouze v případě, mají-li toto právo všichni účastníci řízení.

Avšak v praxi je toto právo státního zastupitelství výjimečné, neboť i případy kdy mají právo podat opravný prostředek současně všichni účastníci řízení, jsou výjimečné.³⁷

Státní zastupitelství může do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu kdykoliv vstoupit nebo z nich kdykoliv vystoupit a to i opakovaně.³⁸ Státní zástupce má v insolvenčním řízení reprezentovat veřejný zájem a vykonává funkci tzv. zvláštního dozoru.

3.6.4 Likvidátor dlužníka

Za subjekt insolvenčního řízení prohlašuje zákon také likvidátora dlužníka. Likvidátor se účastní pouze některých řízení a to za stanovených podmínek. Dle § 70 InsZ vykonává likvidátor dlužníka v insolvenčním řízení svou působnost pouze v rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. Do jeho působnosti patří také součinnost s insolvenčním správcem. Zákon vylučuje, aby likvidátor a insolvenční správce byly jedna a tatáž osoba. Problematika likvidace je blíže upravena v § 70 až § 75c ObchZ.

3.6.5 Věřitel a věřitelské orgány

Věřitel, který uplatňuje svá práva vůči dlužníkovi, je ve smyslu insolvenčního řízení procesním subjektem, který má v rámci insolvenčního řízení nejen práva, ale i povinnosti. Skupina věřitelů jako účastníků řízení bývá často rozsáhlá a proměnlivá.³⁹ Podle formy

³⁷ KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

³⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2011. 800 s. ISBN 978-80-87212-75-2.

³⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

uplatňované pohledávky lze identifikovat několik typů věřitelů. Jedná se o věřitele, uplatňující své pohledávky přihláškou, věřitelé, kteří uplatňují svá práva jiným dovoleným způsobem, např. pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené a zajištění, popř. nezajištění věřitelé.

V rámci nového insolvenčního zákona došlo k posílení role věřitelů a to na úkor dalších procesních subjektů. Dle mého názoru došlo nejvíce k oslabení role insolvenčního soud, kdy věřitelé mají značný vliv na volbu či odvolání insolvenčního správce.

Insolvenčního řízení se tak účastní velký počet věřitelů (několik set, ale i několik tisíc), což ztěžuje individuální jednání s jednotlivými věřiteli. Z tohoto důvodu vznikly v insolvenčním řízení zvláštní procesní subjekty, kterými jsou *věřitelské orgány*. Věřitelské orgány nejsou nositeli hmotněprávních oprávnění, slouží především k zastupování zájmů věřitelů, k doзору na činnost správce a k podání procesních návrhů.⁴⁰

Vrcholným orgánem věřitelů je **schůze věřitelů**, která ustanovuje věřitelský výbor a vykonává činnost, kterou si sama vyhradí. Schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Zúčastnit se schůze věřitelů může jakýkoliv přihlášený věřitel, dlužník, insolvenční správce, ale i státní zástupce, je-li účastníkem řízení. Zákon také dovoluje účast odborové organizace zastupující dlužníkovy zaměstnance.

Výkonným orgánem je **věřitelský výbor**, příp. **prozatímní věřitelský výbor**. Ustanovení věřitelského výboru je obligatorní v případě, že počet věřitelů je vyšší než 50. Věřitelský výbor vykonává běžnou působnost věřitelského orgánu, především chrání společný zájem věřitelů a podílí se na dosažení cílů insolvenčního řízení, jeho další pravomoci jsou vypočteny v § 58 InsZ. Ve věřitelském výboru mají být zastoupeny všechny skupiny věřitelů podle charakteru jejich pohledávek.

Pokud je počet věřitelů nižší než 50 (tzn. volba věřitelského výboru není povinná), mohou si věřitelé zvolit svého **zástupce** a jeho **náhradníka**, kterému je přiznána stejná působnost jako věřitelskému výboru.

3.6.6 Dlužník

Dlužníkem může být jakákoliv fyzická i právnická osoba, irrelevantní zda jde o osobu podnikatelského či nepodnikatelského charakteru. U fyzických osob může být insolvenční

⁴⁰ HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1.

řízení vyhlášeno na jmění jak svéprávných, tak i nesvéprávných osob.⁴¹ U právnických osob neplatí taktéž žádná omezení; dlužníkem můžou být spolky, nadace, obchodní společnosti i družstva. Výjimku tvoří pouze subjekty definované v § 6 InsZ.

Dlužník má v insolvenčním řízení v podstatě „*podřízené*“ postavení, jelikož je povinen strpět omezení při nakládání s majetkovou postatou a poskytnout informace jiným subjektům řízení.⁴² Nynější pojetí insolvenčního řízení přiznává dlužníku několik klíčových ekonomických práv. Insolvenční zákon umožňuje dlužníkovi vyřešit svou negativní situaci (především hrozící úpadek) s použitím některých způsobů řešení úpadku; dlužník má možnost navrhnout řešení úpadku „*nelikvidační*“ formou jako je reorganizace či moratorium. Dále pak zákon umožňuje dlužníku právo namítat, že insolvenční návrh nebyl podán oprávněně, tedy že dlužník není v úpadku a v neposlední řadě má dlužník právo na vypořádání svých závazků vůči věřitelům v maximálním rozsahu

3.7 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo přiblížení problematiky insolvenčního řízení, jeho cíle a zásady. Byl definován nejdůležitější pojem - úpadek, jeho základní znaky a formy, bez něhož by žádné insolvenční řízení nemohlo začít. Následně byla popsána majetková postata se vším co do ní náleží, a co je zní vyloučeno. Poté následovalo seznámení s dalšími základními pojmy jako je moratorium, v jehož rámci lze řešit úpadek, popř. hrozící úpadek dlužníka; incidenční spor a insolvenční rejstřík, který je důležitým informačním systémem veřejné správy.

V druhé části této kapitoly je pak chronologicky popsán průběh celého insolvenčního řízení, rozčleněn do 5 hlavních fází: návrhové fáze, zjišťovací fáze, fáze rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, která je pro lepší pochopení návaznosti jednotlivých kroků spojena s fází realizační a ukončovací. V rámci této fáze jsou popsány jednotlivé způsob řešení úpadku – konkurs, reorganizace a oddlužení.

V závěru třetí kapitoly jsou popsány procesní subjekty, mezi nimiž řízení probíhá, v první řadě insolvenční soud, insolvenční správce, účastníci řízení – dlužník a jeho věřitelé,

⁴¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2006. 94 s. ISBN 978-80-87071-54-0.

⁴² LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

ale i méně častý likvidátor či státní zástupce. V jednotlivých subkapitolách jsou vymezeny jejich funkce, práva a povinnosti.

Souhrnná znalost výše popsaných institutů slouží k dedukci jednotlivých rizik, které mohou věřitele potkat na cestě k uspokojení svých pohledávek v rámci insolvenčního řízení.

4 RIZIKA INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ Z POHLEDU VĚŘITELE

V předchozí kapitole jsme se zabývali charakteristikou insolvenčního řízení, vysvětlili jsme si základní pojmy, cíle, zásady a subjekty insolvenčního řízení. Také byl chronologicky popsán průběh celého insolvenčního řízení. Přestože by insolvenční řízení mělo směřovat k uspokojení věřitele, platí, že i pro věřitele vyplývají z insolvenčního řízení základní rizika. Cílem této kapitoly je objasnit nejdůležitější rizika, se kterými se věřitelé při postupu za uspokojení svých pohledávek mohou setkat.

4.1 Podání insolvenčního návrhu věřitelem

Insolvenční návrh jakožto podání adresované insolvenčnímu soudu musí splňovat obecné náležitosti podle ustanovení § 42 OSŘ, tedy řádné označení navrhovatele (věřitele) a dlužníka. Jedná-li se o věřitele-fyzickou osobu nebo dlužníka-fyzickou osobu, musí být označení jménem, příjmením a bydlištěm, v případě podnikatele je nutné uvést také identifikační číslo. Z praktických důvodů je vhodné uvést u dlužníka také jeho rodné číslo. Jde-li o právnickou osobu, musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a rovněž identifikačním číslem.⁴³

Věřitel musí v insolvenčním návrhu uvést skutečnosti usvědčující úpadek dlužníka předně osvědčit svou aktivní legitimaci k podání insolvenčního návrhu. Musí tedy osvědčit, že je věřitelem dlužníka, vůči kterému má pohledávku po splatnosti alespoň po dobu 30 dnů. Nebude-li mít soud za osvědčené, že navrhovatel-věřitel má za dlužníkem splatnou pohledávku, insolvenční návrh zamítne, aniž by dále zkoumal úpadek dlužníka.

Vzhledem k tomu, že klíčovým znakem úpadku je mnohost věřitelů (dlužník musí mít nejméně dva věřitele), musí v insolvenčním návrhu věřitel prokázat existenci nejméně jednoho dalšího věřitele a uvést údaje o jeho pohledávce (tedy o jakou pohledávku se jedná, jaká je její výše a jak dlouho je tato pohledávka po splatnosti). Je vhodné, aby věřitel toto své tvrzení o dalším věřiteli nějak vhodně osvědčil, např. prohlášením dalšího věřitele; avšak insolvenční zákon to výslovně nevyžaduje.

Jestliže má navrhovatel-věřitel za dlužníkem pohledávku méně než 3 měsíce po splatnosti, musí v insolvenčním návrhu tvrdit a současně také osvědčit skutečnosti o úpadku dlužníka. Avšak má-li věřitel za dlužníkem pohledávky déle než 3 měsíce po jejich

⁴³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

splatnosti, není již nutné úpadek dlužníka osvědčovat, neboť ze zákona nastupuje vyvratitelná právní domněnka o tom, že dlužník je v úpadku. V průběhu projednávání insolvenčního návrhu pak bude pouze na dlužníkovi, aby vyvinul aktivitu na vyvrácení domněnky o svém úpadku.

Důležitým procesním parametrem je potřeba opatřit insolvenční návrh úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, popř. jejím zaručeným elektronickým podpisem, jinak k návrhu nebude přihlíženo.⁴⁴ Tento parametr je důležitý pro určení právní odpovědnosti osoby, která insolvenční návrh podala. Insolvenční návrh musí být také opatřen datem a podpisem osoby oprávněné za věřitele jednat. Tento podpis musí také být úředně ověřen, v opačném případě insolvenční soud k takovému insolvenčnímu návrhu nepřihlíží. Pokud je navrhovatel-věřitel zastoupen advokátem, pak musí být úředně ověřeným podpisem opatřen nejen insolvenční návrh, ale rovněž plná moc k zastupování.

Navrhovatel-věřitel k insolvenčnímu návrhu připojí také listiny, kterými před insolvenčním soudem osvědčí existenci své splatné pohledávky za dlužníkem a tvrzený úpadek dlužníka. Obligatorní a nedílnou součástí insolvenčního návrhu je také přihláška pohledávky insolvenčního navrhovatele, která musí být podána na předepsaném formuláři. Přesná výše pohledávky vyčíslené v insolvenčním návrhu však není pro osvědčení aktivní legitimace navrhovatele rozhodující. Věřitel ovšem musí svůj nárok co do výše přesně specifikovat v přihlášce pohledávky.

Nebudou-li k insolvenčnímu návrhu připojeny předepsané přílohy, insolvenční soud vyzve věřitele k doplnění chybějících příloh a lhůtu k jejich doplnění stanoví v délce maximálně 7 dnů. Nedojde-li ve stanovené lhůtě k doplnění příloh, insolvenční soud insolvenční návrh podle ustanovení § 128 InsZ odmítne.

Věřitel, který nejedná v dobré víře a úmyslně podá insolvenční návrh na základě neexistující pohledávky nebo v domněni, že dlužník není v úpadku, dopouští se trestného činu *poškozování věřitele* podle § 256 odst. 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Z výše uvedeného vyplývá zásadní úskalí, s nímž se insolvenční navrhovatel-věřitel po podání insolvenčního návrhu na dlužníka setkává.

⁴⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 478 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

4.2 Záloha na náklady insolvenčního řízení

Další překážkou na cestě vedoucí k uspokojení pohledávky věřitele za dlužníkem může být rozhodnutí insolvenčního soudu o uložení zálohy na náklady insolvenčního řízení, je-li to nutné ke krytí nákladů řízení a prostředky k tomu není možné zajistit jiným způsobem. Shledá-li insolvenční soud důvody pro uložení zálohy na náklady insolvenčního řízení, učiní tak ještě před rozhodnutím o insolvenčním návrhu a uloží navrhovateli-věřiteli zaplacení zálohy až do výše 50.000,-- Kč. Pokud však insolvenční navrhovatel-věřitel nesloží po výzvě insolvenčního soudu na účet soudu zálohu, pak je na zvážení insolvenčního soudu, zda insolvenční řízení zastaví, anebo v něm bude pokračovat a zálohu po věřiteli vymáhat.

Záloha na náklady insolvenčního řízení je určena k úhradě nákladů insolvenčního správce v úvodních stádiích insolvenčního řízení.⁴⁵ Zaplacením zálohy je znemožněno zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek dlužníkovy majetku. Získá-li se zpeněžením majetkové podstaty alespoň takového výtěžku, z něhož bude možno pokrýt odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, bude záloha navracena zpět navrhovateli. V opačném případě bude sloužit zčásti či v plném rozsahu k úhradě odměny a hotových výdajů (např. znalecké posudky, cestovné a poštovné) insolvenčního správce.

4.3 Uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení přihláškou

Zákonodárce v ustanovení § 165 odst. 1 InsZ stanovil, že pohledávky věřitelů se uspokojují v závislosti na zvoleném způsobu řešení úpadku. Při způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem dojde k uspokojení pohledávek rozvrhem. Je-li úpadek řešen reorganizací, podkladem pro plnění přihlášených nároků bude reorganizační plán. Při řešení úpadku oddlužením, budou pohledávky insolvenčních věřitelů uspokojeny plněním při oddlužení. Tyto zásady platí vždy, nestanoví-li zákon jinak. Věřitel, který uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení přihláškou, je všeobecně pokládán za insolvenčního věřitele.⁴⁶

⁴⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

⁴⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.

Největším úskalím věřitele v insolvenčním řízení může být samotné podání přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení, které může spočívat ve vadné přihlášce pohledávky, případně ve zmeškání lhůty pro uplatnění svého nároku. Již od okamžiku, kdy je insolvenčnímu soudu doručen návrh na zahájení insolvenčního řízení, mohou věřitelé u příslušného insolvenčního soudu podávat své přihlášky pohledávek. V případě insolvenčního návrhu, který podává navrhovatel-věřitel, je úplně první přihláškou pohledávky v insolvenčním řízení přihláška právě tohoto navrhovatele, neboť jak zákon stanoví, přihláška pohledávky je obligatorní přílohou insolvenčního návrhu.

Insolvenční soud vyzve věřitele k uplatnění svých pohledávek v insolvenčním řízení buď společně s oznámením o zahájení insolvenčního řízení, anebo samostatně až v průběhu samotného insolvenčního řízení. Poslední výzvu, aby věřitelé, kteří doposud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve stanovené lhůtě a s poučením o následcích jejího zmeškání, učiní soud v rámci rozhodnutí o úpadku dlužníka podle ustanovení § 136 InsZ. Tato lhůta k přihlášení pohledávek přitom nesmí být kratší 30 dnů a delší 2 měsíců. Jedná-li se o rozhodnutí o úpadku, které je navíc spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení, je lhůta k přihlášení pohledávek 30 dnů. Lhůta stanovená v rozhodnutí o úpadku je lhůtou propadnou a přihlášku pohledávky tak není možné podat po jejím uplynutí. Včasné podání přihlášky pohledávky je především důležité pro další jednání s věřiteli v insolvenčním řízení.

Věřitelům, kterým bezprostředně nehrozí promlčení pohledávky lze doporučit, aby přihlášku pohledávky ve fázi před rozhodnutím o úpadku nepodávali. Uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení přihláškou má z pohledu běhu promlčecích lhůt stejné účinky jako podání žaloby o zaplacení pohledávky. V případě, že v zahájeném insolvenčním řízení nebude rozhodnuto o úpadku dlužníka (insolvenční návrh bude odmítnut, řízení bude zastaveno či insolvenční návrh bude zamítnut), pak podání přihlášky v této fázi insolvenčního řízení bylo z pohledu věřitele zbytečnou námahou; také může dojít ke zbytečnému vynaložení nákladů na právního zástupce. Došli jsme k závěru, že věřitelům, kterým nehrozí promlčení pohledávky, se vyplatí vyčkat na vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a do insolvenčního řízení se přihlásit až ve lhůtě stanovené v tomto rozhodnutí.

Podání přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení je pro věřitele zcela zásadním a důležitým úkonem, neboť právě okamžikem podání přihlášky se stává účastníkem insolvenčního řízení a uplatňuje tak svou pohledávku vůči dlužníkovi v rámci insolvenčního

řízení.⁴⁷ Přihlášku pohledávky je možné považovat za řádně podanou pouze v případě, že je podána u příslušného insolvenčního soudu a navíc pouze v době od zahájení insolvenčního řízení, tedy od podání insolvenčního návrhu, až do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku, přičemž zákon nepřipouští prominutí zmeškání lhůty k přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení.

Pokud je přihláška podána u jiného než věcně a místně příslušného soudu, nejsou s podáním přihlášky spojeny žádné účinky.⁴⁸ Nepříslušný soud má toliko povinnost bezodkladně postoupit došlou přihlášku insolvenčnímu soudu, aniž o tom vydá rozhodnutí. Účinky spojené s podáním takovéto přihlášky nastávají až dnem, kdy přihláška dojde správnému insolvenčnímu soudu.

V případě, že je přihláška pohledávky podávána prostřednictvím provozovatele poštovní licence, postačí k zachování lhůty k podání přihlášky, pokud je v poslední den lhůty podána doporučeně na poštu k přepravě insolvenčnímu soudu. Stane-li se, že poslední den lhůty k podání přihlášky připadne na svátek nebo den pracovního klidu, postačí, bude-li přihláška podána k poštovní přepravě v nejbližší následující pracovní den.

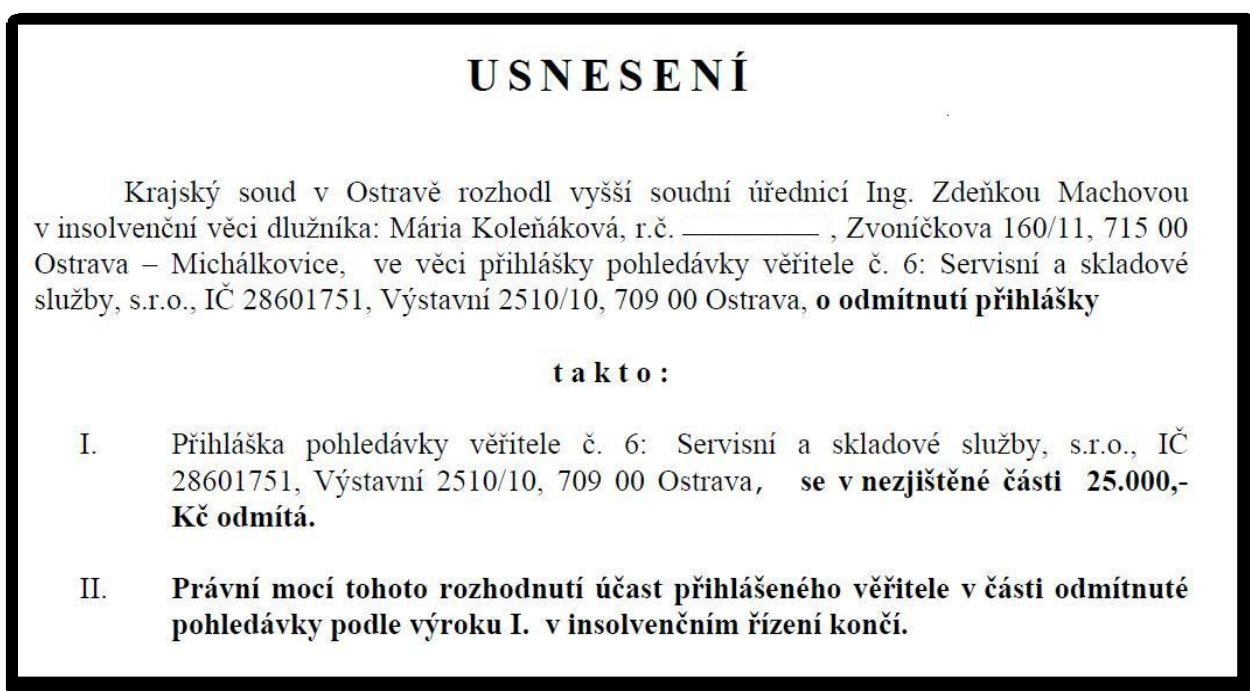
Je-li přihláška pohledávky podána později než ve stanovené lhůtě, nelze k ní v insolvenčním řízení přihlédnout a opožděně uplatněné pohledávky nelze v insolvenčním řízení uspokojit. Opožděnou přihlášku pohledávky proto insolvenční soud svým usnesením odmítne (*viz obr. 4.1 Usnesení o odmítnutí přihlášky*), avšak toto usnesení je přezkoumatelné v odvolacím řízení, přičemž odvolání může podat pouze přihlášený věřitel. Právní mocí rozhodnutí o odmítnutí přihlášky pohledávky končí také účast takového věřitele v insolvenčním řízení.

U insolvenčního soudu se přihlašují jak pohledávky, které již byly uplatněny u soudu, tak pohledávky vykonatelné včetně těch, které jsou vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Zákon také umožňuje přihlášení nesplatných pohledávek nebo pohledávek vázaných na podmínku. V praxi se jedná nečastěji o podmínku rozvazovací, přesto nelze vyloučit ani podmínku odkládací.⁴⁹

⁴⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

⁴⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2011. 800 s. ISBN 978-80-87212-75-2.

⁴⁹ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.

Zdroj: Insolvenční rejstřík

Prekoná-li věřitel rizikovou část insolvenčního řízení a podá-li svou přihlášku pohledávky ve lhůtě, může se stát, že narazí na úskalí spojená se samotnou formou přihlášky pohledávky. Z ustanovení § 176 InsZ vyplývá, že za správnost údajů uvedených v přihlášce jeho pohledávky odpovídá věřitel. Přihlášku pohledávky může věřitel podat pouze na předepsaném formuláři, který lze bezplatně stáhnout z webových stránek Ministerstva spravedlnosti ČR www.insolvencnizakon.cz. Jednotná forma přihlášek slouží především ke snižování transakčních nákladů správce na jejich zpracování a přezkoumání. V případě, že přihláška pohledávky není podána na předepsaném formuláři, jde o takzvanou vadu formy přihlášky. Tato vada je však odstranitelná, neboť na základě výzvy insolvenčního správce má věřitel možnost podat dodatečně přihlášku pohledávky na formuláři, přičemž lhůta k podání přihlášky zůstane zachována.

Přihlášky pohledávek a jejich přílohy se podávají u insolvenčního soudu ve dvou vyhotoveních, kdy originál přihlášky zůstává vždy u insolvenčního soudu.⁵¹ Druhý stejnopis přihlášky spolu s přílohami předá, příp. zašle, insolvenční soud insolvenčnímu správci

⁵⁰ ČESKO. INSOLVENČNÍ REJSTŘÍK [online]. Ministerstvo spravedlnosti v ČR, ©2010 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

⁵¹ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.

za účelem sestavení seznamu přihlášených pohledávek. Insolvenční soud doručuje stejnopisy přihlášek pohledávek insolvenčnímu správci průběžně, především s ohledem na stanovený termín prvního přezkumného jednání, při kterém dojde k přezkoumání všech včasné přihlášených pohledávek.

Přihláška pohledávky (stejně jako insolvenční návrh) musí obsahovat jak obecné náležitosti podání podle OSŘ, tak i zvláštní náležitosti, které vyžaduje insolvenční zákon a také vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Přihlášku pohledávky lze považovat za řádně vyplněnou, pokud obsahuje označení „*Přihláška pohledávky*“, označení insolvenčního soudu a spisovou značku. Dále musí být v přihlášce pohledávky uvedeno označení dlužníka, označení věřitele, a to včetně případné adresy pro doručování.

V přihlášce pohledávky musí být uvedeny také údaje o osobě, která ji podepsala, jedná-li se o osobu odlišnou od věřitele, dále datum a podpis. V přihlášce je nutné uvést také seznam příloh, které přihláška obsahuje. Přílohami přihlášky pohledávky pro tyto účely jsou listiny, které dokládají existenci věřitele-právnícké osoby (například výpis z obchodního rejstříku), dále kopie smluv, soudních a jiných rozhodnutí, jakož i další listiny, které dokládají v přihlášce pohledávky uvedené údaje. Pokud je věřitel zastoupen, musí být přiložena rovněž plná moc pro zastupování věřitele zástupcem.

Při vyplňování formuláře může věřitel narazit na nejproblematictější bod, což je uvedení důvodu vzniku pohledávky. Zde musí být uvedeny podstatné skutečnosti pro existenci věřitelova nároku. Věřitel není povinen uvést právní hodnocení svého nároku, nýbrž skutečnosti, podle kterých bude uplatněnou pohledávku schopen insolvenční správce, příp. insolvenční soud, zhodnotit a posoudit.⁵² Těmito skutečnostmi jsou myšleny například bližší údaje o smlouvě nebo jiné údaje o důvodu vzniku pohledávky.

*„Věřitel by měl ve svém vlastním zájmu též uvést, zda je pohledávka nebo její část vykonatelná spolu s údajem o pořadí pohledávky a o povaze pohledávky a údaj o výši pohledávky spolu s prohlášením o pravdivosti uvedených údajů.“*⁵³ Vykonatelnost pohledávky lze doložit rozhodnutím opatřeným doložkou právní moci a vykonatelnosti, které je zároveň exekucním titulem. Insolvenční správce může i vykonatelnou pohledávku věřitele při přezkumném jednání popřít. Včasné prokázaná vykonatelnost přihlášené pohledávky má

⁵² KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

⁵³ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. str. 448.

však rozhodující význam z hlediska určení, kdo je aktivně legitimován k podání žaloby na určení vykonatelné pohledávky v rámci možného incidenčního sporu.

Zcela neopomenutelnou součástí přihlášky pohledávky je její vyčíslení, event. odhad hodnoty pohledávky.⁵⁴ Povinností věřitele je uplatněný nárok vyjádřit jedinečně v české měně, přestože jde o nárok vzniklý například v měně EURO. U nároků, jež se staly splatnými před zahájením insolvenčního řízení, bude pro přepočet pohledávky rozhodující kurs devizového trhu vyhlášeného ČNB ke dni splatnosti pohledávky. Jestliže má věřitel za dlužníkem nepeněžitou pohledávku nebo pohledávku neurčité výše, je na jeho zvážení, aby do insolvenčního řízení přihlásil svou pohledávku jen v takové výši, ohledně které si je bezpečně jistý, že bude při přezkumném jednání zjištěna, anebo že ji bude v případě jejího popření schopen ve vzniklém incidenčním sporu prokázat.

Přihláška pohledávky je insolvenčním správcem shledána jako vadná, pokud nebyla učiněna na předepsaném formuláři nebo byl-li formulář vyplněn nesrozumitelně či neurčitě. O vadnou přihlášku se jedná také v případě, že je přihláška pohledávky neúplná, protože nepeněžitá pohledávka není vyjádřena v penězích nebo peněžitá pohledávka není přepočítána do české měny.

Podle ustanovení § 188 InsZ je insolvenční správce povinen vyzvat věřitele k odstranění nebo opravě vad přihlášky.⁵⁵ Ve výzvě je povinen insolvenční správce uvést v čem shledává vadnost přihlášky a jak mají být tyto vady odstraněny. K odstranění vad přihlášky stanoví lhůtu v minimálním trvání 15 dnů, a současně musí věřitele poučit o tom, že nebudou-li vady ve stanovené lhůtě odstraněny, k vadné přihlášce nebude přihlíženo a insolvenční soud vydá usnesení o odmítnutí.

4.4 Práva a povinnosti plynoucí věřitelům z přezkumného jednání

Jednou z dalších rizikovou oblastí pro insolvenčního věřitele v insolvenčním řízení může být přezkumné jednání a následný incidenční spor plynoucí ze skutečnosti, že insolvenční správce nebo dlužník popřel věřiteli sporné pohledávky při přezkumném jednání.

⁵⁴ KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.

⁵⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

Navíc novela insolvenčního zákona s účinností ode dne 31. března 2011 umožňuje věřitelům popřít pravost, výši či pořadí pohledávky jiného věřitele.

K přezkoumání přihlášených pohledávek věřitelů je určeno výlučně přezkumné jednání a jindy není možné přihlášené pohledávky přezkoumat. O termínu a místu konání přezkumného jednání se věřitelé dozvědí z rozhodnutí o úpadku, přičemž jednání se může konat nejpozději do 2 měsíců od uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek. Při přezkumném jednání je možné popřít pravost, výši a pořadí pohledávky, přičemž popěrné právo náleží dlužníku, insolvenčnímu správci i všem přihlášeným věřitelům.

„Zatímco insolvenční správce i dlužník mohou své stanovisko k přezkoumávané pohledávce změnit oproti stanovisku uvedenému v seznamu přihlášených pohledávek až do přezkoumání pohledávky na přezkumném jednání, věřitel takový prostor nemá, neboť ten musí své popření pohledávky učiněné na předepsaném formuláři doručit insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání.“⁵⁶ Věřitel má také možnost po uplynutí této lhůty změnit své stanovisko pouze ve prospěch nositele popřené pohledávky a to tak, že by své popření nebo jeho část vzal zpět. Jestliže je popření pohledávky věřitelem doručeno soudu opožděně nebo neobsahuje-li všechny předepsané náležitosti, insolvenční soud k němu nepřihlíží a odmítne jej usnesením.

Popření pohledávky věřitelem má vliv na zjištění pohledávky v případě řešení úpadku konkursem nebo oddlužením. Je-li při těchto způsobech řešení úpadku pohledávka věřitelem popřena, stává se od rozhodnutí o prohlášení konkursu nebo od povolení oddlužení, nejdříve však po uplynutí 15 dnů od přezkumného jednání, popěrný úkon žalobou proti nositeli popřené pohledávky a o popřenou pohledávku je veden incidenční spor.⁵⁷

Věřitel přihlašující vykonatelnou pohledávku má podstatně jednodušší pozici oproti věřiteli, který přihlásil pohledávku nevykonatelnou. Věřitel tak předloží spolu s exekucním titulem, kterým je pohledávka vykonatelná, také popis skutku, na jehož základě byl nárok přiznán. V případě, že exekucní titul (například platební rozkaz) údaje o skutkovém základu vykonatelné pohledávky neobsahuje, tak věřiteli nezbývá nic jiného, než jednoznačně vymezit obsahové náležitosti přihlášky pohledávky.

„Přihlásil-li věřitel do insolvenčního řízení nevykonatelnou pohledávku a byla-li tato pohledávka účinně popřena (v případě konkursu insolvenčním správcem a v případě

⁵⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2011. str. 294.

⁵⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro nepravvníky*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

*reorganizace nebo oddlužení insolvenčním správcem, dlužníkem nebo oběma), dostane se věřiteli, který je na přezkumném jednání přítomen, poučení o možnosti podat u insolvenčního soudu proti popírajícím osobám žalobu o určení pravosti, výše či pořadí popřené pohledávky.*⁵⁸ Žaloba musí být podána ve lhůtě 30 dnů ode dne konání přezkumného jednání.

Věřiteli, který nebyl přezkumnému jednání přítomen, není právo na podání incidenční žaloby upřeno, neboť insolvenční správce je takovému věřiteli povinen doručit vyrozumění o popření pohledávky spolu s poučením o možnosti podat u insolvenčního soudu proti popírajícímu správci žalobu o určení pravosti, výše či pořadí popřené pohledávky. Lhůta k podání incidenční žaloby je opět 30-ti denní a běží ode dne konání přezkumného jednání. Nesmí však skončit dříve než uplynutím 15 dnů od doručení výše uvedeného písemného vyrozumění věřiteli popřené pohledávky. V insolvenčním řízení se k popřené pohledávce nadále nepřihlíží, pokud věřitel ve stanovené lhůtě žalobu nepodá. Dojde-li na základě poučení k tomu, že věřitel žalobu podá, bude o existenci, výši či pořadí pohledávky vedeno dokazování a výsledek přezkumného jednání tak bude nahrazen soudním rozhodnutím.

Dojde-li věřiteli v přezkumném jednání k popření vykonatelné pohledávky, není na nositeli této popřené pohledávky podat žalobu; toto právo je na straně insolvenčního správce, příp. na účinně popírajícím dlužníkovi.⁵⁹ Možnost podat proti nositeli popřené vykonatelné pohledávky žalobu, na určení, že pohledávka neexistuje, popř. existuje v nižší výši, než ve které byla přihláškou uplatněna, je ve lhůtě 30 dnů od přezkumného jednání. Po marném uplynutí stanovené lhůty se pak taková pohledávka pokládá za zjištěnou. Zjištěnou pohledávku poté nelze se seznamu pohledávek vyloučit.

4.5 Riziko přihlášení nadsazené pohledávky

V důsledku posílení role věřitelů v insolvenčním řízení, dochází k rizikům zneužití těchto práv. Hlavním rizikem je snaha věřitele ovládnout řízení a zajistit si co nejvyšší uspokojení své pohledávky. Jedinou možností jak ovládnout a získat kontrolu nad procesem je přihlášení nadsazené pohledávky.⁶⁰

⁵⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. str. 80.

⁵⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro ne právníky*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

⁶⁰ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 478 s. ISBN 978-80-7357-329-4

V případě, že věřitel přihlásí do insolvenčního řízení nadsazenou (neopodstatněnou) přihlášku pohledávky, nebo uplatní pokus o uspokojení pohledávky v lepším pořadí, čeká ho dle insolvenčního zákona poměrně výrazné sankce.

Sankce pro věřitele jsou zavedeny z důvodu zamezení účelovým manipulacím s přihláškami za účelem posílení vlivu věřitelů ve věřitelských orgánech a na schůzi věřitelů. Podle Tomáše Richtera se sankce skládá ze dvou elementů:

- element propadný,
- element platební.

O propadný element se jedná v případě, že v přezkumném řízení či incidenčním sporu bude přihlášena pohledávka zjištěna tak, že skutečná výše přihlášené pohledávky **činí méně než 50 % přihlášené částky**, pak věřitel ztrácí nárok na uspokojení celé uplatněné pohledávky.

Platební element se vyznačuje finanční sankcí ve formě pokuty, kterou uloží insolvenční soud věřiteli, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku odpovídající popřené části pohledávky. Tato sankce bude dle potřeb použita jako dodatečný finanční zdroj buď ve prospěch zajištěných či nezajištěných věřitelů.

Pokud tedy věřitel přihlásí do insolvenčního řízení pohledávku ve výši 500.000,--Kč, z níž bude zjištěno podle § 201 InsZ jen 100.000,--Kč, tj. 20 % a účinně bude popřeno 400.000,--Kč., tj. 80 %, pak nebude přihlíženo ke zjištěných 100.000,--Kč a zároveň insolvenční soud uloží věřiteli finanční sankci, ve výši popřené pohledávky, tedy 400.000,--Kč, která bude složena k rukám insolvenčního správce.

Povinnosti uhradit finanční sankci se lze vyhnout tím, že věřitel, který přihlásil pohledávku, jejíž hodnota je sporná, nebude v průběhu řízení vykonávat práva s takovou pohledávkou spojená, tzn. věřitel nejen, že nesmí hlasovat na schůzi věřitelů, ale také se ji nemůže fyzicky zúčastnit, neboť by jeho pasivní účasti došlo ke zvýšení počtu přítomných věřitelů a tím nepřímo k ovlivnění výsledku hlasování.

4.6 Šikanózní insolvenční návrh

Mezi atraktivní nástroj sloužící k poškození reputace a diskreditaci známé společnosti je podání šikanózního insolvenčního návrhu. Cílem je vyvolat u veřejnosti a obchodních partnerů negativní dojem, že se podnikatel nachází v tíživé ekonomické situaci; avšak

samotné podání insolvenčního návrhu nemusí nic vypovídat o pravdivé finanční situaci podnikatele. Dále pak slouží k vyvinutí tlaku na dlužníka k řešení mimoinsolvenčních sporů.

Nejčastěji jsou šikanózní insolvenční návrhy využívány v odvětvích, které jsou založeny na dlouholetých a opakujících se vztazích, kde může hrozit riziko sporů (nejčastěji stavebnictví). Šikanózní insolvenční návrhy narušují účel úpadkového práva – tj. uspořádání majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku.

Ustanovení § 147 InsZ činí věřitele i jeho management odpovědným za škodu nebo jinou újmu vzniklou vůči insolvenčnímu navrhovateli, která mu vznikla v důsledku zahájení insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v průběhu řízení, v případě, je-li věřitelův návrh zamítnut (tzn., nejsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku).⁶¹ Odpovědnost insolvenčního navrhovatele za jím podaný insolvenční návrh má mít zejména prevenční charakter proti šikanózním návrhům.

Aby dlužník i dlužníkův věřitel mohl uplatnit právo na satisfakci, postačí procesní úspěch spočívající v odmítnutí insolvenčního návrhu či zastavení řízení vinou navrhovatele. Jedná se o subjektivní odpovědnost; pro její vznik se vyžaduje zavinění, i jeho mírnější forma - nedbalost. Pro věřitele podávající insolvenční návrh z toho vyplývá důraz na bezvadnost a řádnost podávaných insolvenčních návrhů.

Odpovědnost věřitele nenastane, jestliže k zamítnutí insolvenčního návrhu došlo proto, že:⁶²

- v průběhu insolvenčního řízení došlo k úhradě dluhu věřiteli, který insolvenční návrh podal,
- dlužník se s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění závazků, které osvědčovaly úpadek,
- dlužník jednající v dobré víře osvědčil, že jeho platební neschopnost vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby, a přesvědčil soud o tom, že svou platební neschopnost odvrátí do tří měsíců po splatnosti peněžitých závazků (§ 143 odst. 3 InsZ).

Insolvenční zákon koncipuje odpovědnost právnické osoby za podaný návrh, nýbrž ji vztahuje i na jednotlivé členy statutárních orgánů. Ti ručí za splnění náhrady škody nebo jiné

⁶¹ KOZÁK, Jan., Petr BUDÍN, Lukáš PACHL. *Insolvenční právo aneb osobní bankrotы začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3.

⁶² KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.

újmy solidárně, tedy společně a nerozdílně. Jde o koncepci objektivní odpovědnosti, které se každý z ručících členů statutárního orgánu může zprostit. Jde o situaci, kdy prokáže, že bez zbytečných odkladů informoval insolvenční soud o okolnostech, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo nedošlo k splnění některého z předpokladů pro vydání rozhodnutí o úpadku.

Nárok na náhradu škodu či jiné újmy není sporem řešeným v insolvenčním řízení (incidenční spor), nýbrž jde o klasickou civilní žalobu plnění, o které bude rozhodovat příslušný obecný soud odpovědného věřitele.

Pro podání žaloby na náhradu škody je zákonem stanovena poměrně striktní propadná lhůta. Dlužník musí podat žalobu nejpozději do 3 měsíců ode dne doručení rozhodnutí o skončení řízení ve věci insolvenčního návrhu. Pro jiného věřitele běží tato lhůta 3 měsíce od zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku. Uplynutím lhůty právo zaniká.

Je-li insolvenční návrh odmítnut insolvenčním soudem pro zjevnou bezdůvodnost, hrozí navrhovateli sankce podle OSŘ až do výše 50.000,-- Kč.

Novela insolvenčního zákona, která byla dne 25. ledna 2012 schválena vládou, se snaží o eliminaci nedůvodně podaných insolvenčních návrhů tím, že zavedla soudní poplatek v maximální výši 5.000,--Kč, složení paušální částky na náhradu škody a pokuty za zjevně nedůvodný návrh až do částky 100.000,--Kč. Pro rok 2012 plánuje Ministerstvo spravedlnosti ČR další tzv. koncepční novelu insolvenčního zákona, která bude založena na analýze vycházející ze souhrnných znalostí insolvenčních správců a insolvenčních soudů.

4.7 Shrnutí

Během insolvenčního řízení se věřitel může setkat hned s několika překážkami, ze kterých pro něho plynou mnohá rizika. Prvním problémem může být pro věřitele, který je zároveň navrhovatelem, podání insolvenčního návrhu tak, aby ho insolvenční soud shledal bezvadným. Pokud tomu tak nebude, vyzve insolvenční soud věřitele, aby v zákonem stanovené lhůtě svůj návrh doplnil, v opačném případě bude vadný návrh odmítnut.

Navrhovatele-věřitele se týká také možnost insolvenčního soudu uložit zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení. Uložení zálohy bývá vždy problematické, neboť mnoho z věřitelů, kteří podávají insolvenční návrh, nedisponuje dostatečnými finančními prostředky. Nezaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení tak může dokonce vést až k zastavení řízení insolvenčním soudem.

Snad nejproblematictější fází insolvenčního řízení je samotné přihlášení pohledávek věřitele. Insolvenční zákon stanoví lhůty pro podání přihlášky pohledávky a jejich zmeškání není možné nijak prominout. Opožděně podanou přihlášku pohledávky tak insolvenční soud odmítne a věřitel ztratí možnost být v rámci insolvenčního řízení uspokojen. Jediným způsobem, jak toto riziko eliminovat je monitoring insolvenčního rejstříku.

Další překážkou v uspokojení pohledávek věřitele se může stát přezkumné jednání, při kterém může být přihláška pohledávky popřena insolvenčním správcem, dlužníkem, ale i věřitelem, a to z důvodů, které taxativně vyjmenovává insolvenční zákon. Avšak i tento problém spočívající v popření pohledávky je možné napravit, a to incidenční žalobou.

Riziko, které je spojeno se snahou věřitele zajistit si co nejvyšší uspokojení své pohledávky je přihlášení nadsazené pohledávky. V tomto případě ukládá zákon dosti vysoké sankce pro věřitele, kteří nevěnovali přihlášce dostatečnou pozornost či se snažili ovlivnit průběh insolvenčního řízení ve svůj prospěch. Zákonodárce však ustanovil možnost jak se vyhnout riziku sankce, a to tak, že věřitel nebude uplatňovat práva s takovouto pohledávkou spojená.

Snad poslední významné riziko, v praxi dosti zneužívané, je sankce za podání nedůvodného, tzv. šikanózního insolvenčního návrhu. Jehož hlavním cílem je vyřazení konkurence z hospodářské soutěže. V případě, že bude insolvenční návrh odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost je navrhovatel odpovědný za škodu či újmu, kterou tímto návrhem způsobil, navíc mu hrozí sankce stanovenou dle OSŘ.

5 ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo identifikovat rizika, se kterými se věřitelé mohou setkat na cestě za uspokojení své pohledávky.

Z toho co bylo uvedeno lze vyvodit závěr, že prioritou věřitele v insolvenčním řízení je dosažení co nejvyššího uspokojení svých přihlášených pohledávek. Během insolvenčního řízení se však věřitel může setkat hned s několika překážkami, ze kterých pro něho plynou mnohá rizika. Prvním problémem může být pro věřitele, který je zároveň navrhovatelem, podání insolvenčního návrhu tak, aby ho insolvenční soud shledal bezvadným. Případné vady insolvenčního návrhu však nemusí být překážkou, jestliže navrhovatel-věřitel v zákonem stanovené lhůtě svůj návrh na výzvu insolvenčního soudu doplní. V opačném případě insolvenční soud vadný návrh navrhovatele-věřitele odmítne.

Navrhovatele-věřitele se týká také možnost insolvenčního soudu uložit zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení, jež je následně vyplacena insolvenčnímu správci, aby v začátku hradil výdaje spojené s insolvenčním řízením. Uložení zálohy bývá vždy problematické, neboť mnoho z věřitelů, kteří podávají insolvenční návrh, nedisponuje dostatečnými finančními prostředky. Nezaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení tak může dokonce vést až k zastavení řízení insolvenčním soudem.

Snad nejproblematictější fází insolvenčního řízení je samotné přihlášení pohledávek věřitele. Insolvenční zákon stanoví lhůty pro podání přihlášky pohledávky a jejich zmeškání není možné nijak prominout. Opožděně podanou přihlášku pohledávky tak insolvenční soud odmítne a věřitel ztratí možnost být v rámci insolvenčního řízení uspokojen. Jediným způsobem, jak toto riziko eliminovat je monitoring insolvenčního rejstříku.

Podá-li věřitel přihlášku včas, může se ještě stát, že tato nebude obsahovat všechny zákonem stanovené náležitosti, přičemž k takové přihlášce, která nebude ani po výzvě insolvenčního správce věřiteli opravena nebo doplněna, insolvenční soud nebude přihlížet a následně ji usnesením odmítne.

Další překážkou v uspokojení pohledávek věřitele se může stát přezkumné jednání, při kterém může být přihláška pohledávky popřena insolvenčním správcem, dlužníkem, ale i věřitelem, a to z důvodů, které taxativně vyjmenovává insolvenční zákon. Avšak i tento problém spočívající v popření pohledávky je možné napravit, a to incidenční žalobou.

Riziko, které je spojeno se snahou věřitele zajistit si co nejvyšší uspokojení své pohledávky je přihlášení nadsazené pohledávky. V tomto případě ukládá zákon dosti vysoké sankce pro věřitele, kteří nevěnovali přípravě přihlášky pohledávky dostatečnou pozornost či

se snažili ovlivnit průběh insolvenčního řízení ve svůj prospěch. Zákonodárce však ustanovil možnost jak se vyhnout riziku sankce, a to tak, že věřitel nebude uplatňovat práva s takovouto pohledávkou spojená.

Snad poslední významné riziko, v praxi dosti zneužívané, je sankce za podání nedůvodného, tzv. šikanózního insolvenčního návrhu. Jehož hlavním cílem je vyřazení konkurence z hospodářské soutěže. V případě, že bude insolvenční návrh odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost je navrhovatel odpovědný za škodu či újmu, kterou tímto návrhem způsobil, navíc mu hrozí sankce stanovenou dle OSŘ. Novelou insolvenčního zákona, která byla schválena 25. ledna 2012, si zákonodárce především klade za cíl eliminovat tyto šikanózní návrhy.

Mohu tedy uzavřít s nadějí, že tato práce bude přínosem nejen pro čtenáře zabývající se otázkami insolvenčního řízení ale i pro věřitele, kteří se z různých příčin stanou věřiteli dlužníka v úpadku.

Seznam použité literatury

monografie:

1. BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. 1588 s. ISBN 978-80-7179-591-9.
2. BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
3. HÁLEK, Vítězslav. *Insolvence ABC*. 1. vyd. Bratislava: DonauMedia, 2011. 232 s. ISBN 978-80-89364-20-6.
4. HOLEČEK, Jakub. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 249 s. ISBN 978-80-743-7.
5. HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1.
6. KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.
7. KOZÁK, Jan, Petr BUDÍN, Alexandr DADAM a Lukáš PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008. ISBN 978-80-7357-375-1.
8. KOZÁK, Jan., Petr BUDÍN, Lukáš PACHL. *Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87001-10-3.
9. LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.
10. LISSE, Luděk. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., v edici EUROPRESS, 2007. 89 s. ISBN 978-80-86754-91-8.
11. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 1. vyd. Praha: Linde 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.
12. MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2011. 800 s. ISBN 978-80-87212-75-2.
13. RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 478 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

14. *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1.vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2006. 124 s. ISBN 80-87071-04-2.
15. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2006. 94 s. ISBN 978-80-87071-54-0.
16. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5.
17. WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.

periodikum:

18. TARANDA, Petr a kol. Insolvenční řízení. *Metodické aktuality Svazu účetních – registrované periodikum*. 2009, č. 6. ISSN 1211-41378.

právní předpisy:

19. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů.
20. Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
21. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění.

elektronické zdroje:

22. BINAR, Josef. *Jak probíhá bankrot dle insolvenčního zákona* [online]. ©2008 [cit. 2001-02-22] Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/podnikani-bankrot.php>
23. ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI [online]. *Insolvenční zákon*, ©2009 [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/>
24. ČESKO. *Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení* [online]. ©2011 [cit. 2009-07-07] Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/insolvence-upadek-opu/1000818/47945/>
25. ČESKO. *Základní rozdíly mezi starou a novou úpravou insolvence* [online]. *E-insolvence* ©2008 [cit. 2009-18-12] Dostupné z: <http://e-insolvence.cz/novinky/>
26. ČESKO. *Počet insolvencí stoupl loni o polovinu* [online]. ©2012 [cit. 2012-01-03]. *Novinky.cz*. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/255121-pocet-insolvenci-stoupl-loni-o-polovinu.html?ref=stalo-se>

Seznam zkratk

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 528/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění
ZIS	zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
ZKV	zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
ZoÚ	zákon č. 563/1991 sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
LAN	lokální síť
WAN	internetová síť

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 2. května 2012

.....
Kamila Szelongová

Jana Maluchy 81/216

700 30 Ostrava – Dubina

Seznam příloh

Příloha číslo 1: Základní rozdíly mezi starou a novou právní úpravou

Příloha číslo 2: Statistické údaje o insolvenčních řízeních v ČR